

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลหลักสูตร สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเอกชน” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอความสำคัญดังนี้

หลักสูตรและการอุดมศึกษา

- ลักษณะทั่วไปของการศึกษา และการอุดมศึกษา
- หลักสูตรอุดมศึกษา
- ความหมายของหลักสูตร
- องค์ประกอบของหลักสูตร
- การพัฒนาหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน
การประเมินผลหลักสูตร

- ความหมายของการประเมินผล
- ความหมายของการประเมินผลหลักสูตร
- รูปแบบของการประเมินผลหลักสูตร
- การประเมินผลหลักสูตร ตามแบบจำลองซิป (CIPP MODEL)
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรและการอุดมศึกษา

ลักษณะทั่วไปของการศึกษา

การศึกษา หมายถึง กระบวนการทุกชนิดที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุดมคติ และคุณสมบัติทางกายภาพต่าง ๆ ของมนุษย์ให้ดีขึ้น

การศึกษาเป็นกระบวนการหรือเป็นเพียงเครื่องมือเครื่องใช้อย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มนุษย์จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

กระบวนการหรือวิธีการศึกษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ กระบวนการนี้ มนุษย์คิดค้นขึ้นมาและดำเนินการ การศึกษามีใช้กระบวนการของธรรมชาติแม้ธรรมชาติช่วยพัฒนาจิตใจ อุปนิสัย หรือคุณลักษณะทางกายภาพของมนุษย์อยู่บ้างก็ตาม กระบวนการธรรมชาติดังกล่าวไม่จัดเป็นการศึกษา

การศึกษา คือ กระบวนการสั่งสอน กระบวนการฝึกอบรม หรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญและทัศนคติ ซึ่งรวมเรียกว่า “ประสบการณ์” ซึ่งมนุษย์เป็นผู้จัดให้แก่ มนุษย์ด้วยกัน ปัจจุบันนี้มีสถาบันหลายประเภทเป็นผู้จัดการศึกษา แต่ที่สำคัญที่สุดคือโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ที่เรียกอย่างกลาง ๆ ว่า “สถาบันการศึกษา” เพราะสถาบันการศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาโดยตรง แต่เดิมมนุษย์รับการศึกษาจากบิดามารดา วัด และพระราชวัง ปัจจุบันนี้สังคมมอบความหวังในการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษา หากจะเริ่มให้ความสนใจแก่สถาบันอื่นบ้างว่าน่าจะให้การศึกษาด้วยก็มีสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละคร การโฆษณา และสื่อมวลชนที่เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างอื่น ซึ่งให้การศึกษาทางอ้อมได้เหมือนกัน อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนดังกล่าวกำลังมีบทบาทในการให้การศึกษาขึ้นเป็นลำดับ

ความรู้ ความชำนาญและทัศนคติที่มนุษย์นำมาสั่งสอน ฝึกอบรมหรือถ่ายทอดให้กัน และกันนั้นมีหลายอย่าง ที่สำคัญคือวัฒนธรรมหรือวิถีทางแห่งการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งที่มองเห็นได้ชัดและมองไม่เห็น ที่มองเห็นได้ชัดก็คือวิธีการเกี่ยวกับอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสี่อย่างของการดำรงชีวิตมนุษย์ นอกจากนี้ก็มีวิธีการประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งในด้านเกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การให้บริการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ และการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งประกอบด้วยวิธีเข้าสังคม ความรู้ ความชำนาญและทัศนคติเกี่ยวกับการปกครอง กฎหมาย ประเพณี ภาษาและวรรณคดี ดนตรี ศิลปกรรมต่าง ๆ นาฏศิลป์ และที่มองไม่เห็นหรือเห็นได้ยากคือ ศาสนา จริยธรรม ปรัชญา และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยวิญญาณหรือภาวะทางจิต และอื่น ๆ แล้วแต่เวลา สถานการณ์ สถานที่ และลักษณะของกลุ่มบุคคล อันเป็นความจำเป็นที่มนุษย์คิดว่าต้องนำมาสั่งสอน ฝึกอบรมหรือถ่ายทอดให้เกิดความรู้ ความชำนาญ หรือมีทัศนคติที่ตรงกันตามยุคตามสมัย

มนุษย์เริ่มให้การศึกษากันมาตั้งแต่มีมนุษย์ในโลก ดังนั้นการศึกษาจึงพัฒนาเจริญยิ่งขึ้นตามลำดับจนปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับว่า “การศึกษาคือบุญแก่ใจไปสู่ความเจริญทุกด้านในสังคม” (ภิญโญ สาธร, 2512:12) แต่ก่อนนี้การศึกษาเป็นเพียงกระบวนการอนุรักษนิยมอย่างหนึ่งซึ่งมุ่งหมายที่จะรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันการศึกษาเป็นตัวเร่งที่สำคัญที่สุดที่

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการในสิ่งต่าง ๆ ในสังคม พัฒนาการที่เด่นที่สุด อันเป็นผลของการศึกษาในปัจจุบันก็คือเศรษฐกิจและการเมือง

จากลักษณะทั่วไปของการศึกษา พอสรุปได้ว่าเป็นกระบวนการและเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกๆด้านตลอดจนการสั่งสอนขัดเกลาจิตใจ ให้เป็นผู้นำความเจริญทุกด้านในสังคม

การอุดมศึกษา

การอุดมศึกษาก็เช่นเดียวกับการประถมศึกษาและการมัธยมศึกษา คือ เป็นการศึกษาแบบหนึ่งที่ดีให้แก่คนที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว ในขณะที่ประถมศึกษานั้นเป็นการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก และมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับเด็กวัยรุ่น โดยเหตุนี้จึงมักมีผู้เรียกการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า การศึกษาระดับที่สาม (Tertiary Education) หรือการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา (Post - Secondary Education) เพราะเป็นการศึกษาที่ต่อจากระดับมัธยม (วิจิตร ศรีธำณ , 2518.)

การเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจว่า การอุดมศึกษานั้นเป็นการศึกษาสำหรับคนที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้วเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้เราเข้าใจว่ากำลังผูกพันอยู่กับคนและเป็นคนวัยเฉพาะซึ่งไม่ใช่เด็กเล็กและเด็กวัยรุ่น แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังไม่เป็นผู้ใหญ่เต็มที่ โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี ส่วนในระดับสูงขึ้นไปถึงปริญญาโทและเอกนั้นก็จะเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้ว ซึ่งควรจะได้การปฏิบัติเป็นอีกลักษณะหนึ่ง ปัญหาและความยุ่งยากหลายประการในระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนหรือการบริหารรวมทั้งกิจการนิสิตนั้น มักจะเกิดจากการที่ผู้มีส่วนในการดำเนินกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเข้าใจไปว่าผู้เรียนในระดับอุดมศึกษานั้นยังเป็นเด็กอยู่ จึงต้องคอยประคับประคองดูแลให้ใกล้ชิดทุกวิถีทาง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2524.)

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2524) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาไว้ดังนี้

1. พื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษาดีกว่าประชาชนโดยทั่วไป

2. ความสามารถทางพุทธิปัญญา (Cognitive or Mental Ability) ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปจะอยู่ในระดับสูงกว่าบุคคลในวัยเดียวกัน โดยเฉพาะมีความกระตือรือร้นและอุดมการณ์สูง มีเหตุผล มีความสามารถ เข้าใจ และอธิบายเหตุการณ์ที่เป็นนามธรรมได้เป็นอย่างดี

3. จุดมุ่งหมายของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาคือ การหาความรู้ และนำความรู้ไปประกอบอาชีพ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม

4. ทศนคติและค่านิยมของนักศึกษาที่มีต่อตนเอง เพื่อน สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เป็นไปในทางที่ดี (Positive) มีความตั้งใจ และความหวัง เป็นผู้ที่มียุคคตินิยมสูง ยึดถือคุณธรรม

5. บุคลิกภาพของผู้เรียนอยู่ในภาวะของการคัดเลือก และพิจารณาบุคลิกภาพและค่านิยมต่าง ๆ มีความสนใจในทุกด้านและเกิดความใคร่รู้ใคร่เรียน (Curiosity)

6. มีความเป็นอิสระ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบการบังคับบัญชา

7. มีความสัมพันธ์กับกลุ่มสูง สนับสนุนกลุ่มแนวคิดเดียวกัน

ลักษณะของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามที่ได้กล่าวมานั้นเป็นตัวกำหนดทิศทางขอบเขตของจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาตามหลักสากล มุ่งที่จะกล่าวถึงจุดมุ่งหมายที่ได้มีการพูดถึงกล่าวอ้าง และประกาศใช้ในเอกสาร บทความ และข้อเขียนต่าง ๆ โดยเฉพาะของยุโรปและอเมริกา เพราะแนวคิดและหลักการต่าง ๆ ที่เริ่มต้นในยุโรปและอเมริกานั้น ส่วนมากจะได้รับการเผยแพร่จนเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มอื่น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา อันมีผลให้แนวคิดและความเชื่อนั้นเป็นสากลไปในที่สุด

จุดมุ่งหมายที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

1. การสอน

จุดมุ่งหมายหลักจุดมุ่งหมายแรกของมหาวิทยาลัย คือ การสอน จุดมุ่งหมายข้อนี้สัมพันธ์โดยตรงกับคน เป็นการสร้างคนให้แก่สังคม การสอนของสถาบันการศึกษาในระยะแรก ๆ นั้นเป็นความพยายามที่จะให้รู้ ฝึกฝนจิตใจ รวมทั้งความประพฤติของคนที่จะเป็นผู้ใหญ่แล้ว ให้เป็นที่มีความหมายแก่สังคมและกลุ่มชนในยุคนั้น ๆ สิ่งที่เรียนและสอนกันก็เปลี่ยนแปลงไปตามความเชื่อและทรรศนะของบุคคลที่มีบทบาทในการกำหนดคุณค่าของความรู้ในสิ่งที่เรียน (วิจิตร ศรีสอาน , 2518.)

2. การวิจัย

การวิจัยนั้นเป็นศัพท์ใหม่ เป็นคำที่มีความหมายหนักไปทางวิจัยค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์แต่แท้ที่จริงแล้วความหมายของการวิจัยนั้นก็คือ การค้นคว้าบุกเบิก และแสวงหาความรู้ใหม่นั้นเองไม่ว่าจะดำเนินการด้วยวิธีใดก็ตาม สถาบันอุดมศึกษาไม่ว่ายุคใดสมัยใดต่างมีจุดมุ่งหมายในการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ด้วยกันทั้งสิ้น ต่างกันตรงการย้ำและเน้นเท่านั้น (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ , 2524.)

3. การบริการชุมชน

จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยข้อที่สาม คือ การให้บริการแก่ชุมชนนั้น จัดได้ว่าเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายข้ออื่น ๆ เป็นแนวคิดทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของสถาบันการศึกษาเพราะเท่าที่เป็นมาในอดีตนั้นสถาบันอุดมศึกษามักจะแยกตัวออกจากสังคม รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะฉีกวงและรักษาผลประโยชน์ของสถาบันอีกด้วย เพิ่งจะมาประมาณปี ค.ศ.1867 ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ จัดให้มีการบรรยายชนิดที่เปิดให้คนนอกเข้าฟังได้ ต่อจากนั้นมาก็มีกิจกรรมหลายรูปแบบในหลายแห่งที่เปิดโอกาสให้คนนอกร่วมมหาวิทยาลัยเข้าฟังหรือได้รับประโยชน์ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ , 2521.)

หลักสูตรอุดมศึกษา

หลักสูตรเป็นหัวใจของการเรียนการสอน ความสำเร็จของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาหลักสูตรเป็นประการสำคัญ เพราะหลักสูตรจัดเป็นข้อกำหนดว่า ผู้เรียนจะเรียนอะไรเพื่ออะไร ผู้จะทำการสอนได้คือจึงเป็นผู้ที่เข้าใจหลักสูตรอย่างดีด้วย ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของหลักสูตรก็คือ ความพยายามที่จะตอบคำถามว่าเราจะสอนอะไร หรือนักเรียนจะเรียนอะไรนั่นเอง ความกว้างแคบของหลักสูตรอยู่ที่การตีความคำว่า การเรียนการสอน ว่าจำกัดอยู่ในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวหรือความคลุมเครือกิจกรรมอื่น ๆ นอกห้องเรียนด้วยพร้อม ๆ กันไป ในการสำรวจของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ครูเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนศึกษานิเทศก์เห็นว่า หลักสูตร คือ ประมวลกิจกรรม และประสบการณ์ทั้งหลายที่มีอยู่ในและนอกหลักสูตรซึ่งโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทุกด้าน ส่วนหัวหน้าสถานศึกษาก็เห็นเช่นกับศึกษานิเทศก์ ที่แตกต่างออกไปชัดเจนก็คือ ประชาชนทั่วไปจะเห็นว่าหลักสูตร คือการกำหนดรายชื่อให้แก่ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเป็นต้น (สมิตร์ กุณานุกร, 2518.)

รูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษา

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า รูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษาพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ของหลักสูตรวิชาชีพและวิชาการศึกษาทั่วไปนี้เอง

รูปแบบแรก เป็นหลักสูตรอิสระ กล่าวคือ เป็นวิชาชีพอย่างเดียว ไม่มีหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปปนอยู่ หรือปนอยู่ก็มีปนอยู่น้อยจนไม่มีความสำคัญ หลักสูตรแบบนี้นิยมกันมากโดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาของยุโรป เพราะถือว่าการศึกษาระดับมัธยมได้วางพื้นฐานด้านการศึกษาทั่วไปมาเพียงพอแล้ว เมื่อมาถึงระดับอุดมศึกษาจึงมุ่งไปที่อาชีพได้เลย ในประเทศไทยเมื่อเปิดมหาวิทยาลัยระยะแรกๆ ก็เน้นวิชาชีพอย่างเดียว แม้จะเมื่อไม่นานมานี้ก็ยังยึดถึงความคิดนี้อยู่

ส่วนหลักสูตรที่เป็นวิชาการศึกษาทั่วไปโดยอิสระนั้นก็มิเช่นเดียวกัน เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้เรียนวิชาทางด้านศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) อย่างเดียว แต่หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปนี้บางครั้งก็เป็นอาชีพได้บ้าง เช่น ไปเป็นครูสอนวิชาทั่วไป แต่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วมุ่งให้ผู้เรียนรู้และทำความเข้าใจกับเรื่องของศิลปะวัฒนธรรม ค่านิยม และความก้าวหน้าของวิชา เพื่อความเป็นคนรอบรู้มากกว่า หลักสูตรประเภทนี้จะพบมากในมหาวิทยาลัยของสหรัฐฯ ระยะเวลา โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษาที่เรียกกันว่า วิทยาลัยศิลปศาสตร์ (Liberal Arts College) นอกจากนี้มีหลักสูตร Great Book ของ St John College) เป็นต้น

รูปแบบที่สอง เป็นหลักสูตรผสม กล่าวคือ ในแต่ละหลักสูตรนั้น วิชาชีพและวิชาการทั่วไปผสมกันอยู่แล้ว แต่ว่าจะมีวิชาไหนอยู่เท่าไร โดยทั่วไปวิชาชีพจะเป็นวิชาหลัก และมีวิชาการศึกษาทั่วไปเป็นวิชาเสริมเข้ามาเพื่อวิชาชีพนั้นสมบูรณ์ขึ้น ในปัจจุบันนี้ได้รับความนิยมสูง โดยเฉพาะของไทยเอง ทบวงมหาวิทยาลัยทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรีต้องมีวิชาศึกษาทั่วไป (หรือบางที่เรียกวิชาพื้นฐานทั่วไป) ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต เป็นต้น

การผสมกันนั้นแล้วแต่ว่าจะผสมกันแบบใด บางหลักสูตรให้เรียนแบ่งกันเป็นปี เช่น ปีที่ 1 หรือ 2 ให้เรียนการศึกษาทั่วไป แล้วปีที่ 2 หรือปีที่ 3,4 เรียนวิชาชีพเป็นการเรียนจัดแบบแยก หรือไม่เช่นนั้นก็จัดแบบขนานกันไป โดยปีที่ 1 เรียนการศึกษาทั่วไปมาก เรียนวิชาน้อย แล้ววิชาการศึกษาทั่วไปลดลง ให้เรียนคู่ขนานกับวิชาชีพระหว่างปีที่ 1-2 แล้ววิชาเลือกให้เรียนในปีที่ 3 ขึ้นไป (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524.)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การอุดมศึกษาก็ คือ การให้การศึกษาแก่ผู้ที่กำลังเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว มุ่งให้การศึกษาเพื่อสร้างคนให้แก่สังคม การค้นคว้าบุกเบิก และการให้บริการแก่ชุมชน

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านทั้งในและต่างประเทศทำให้ความหมายของคำว่าหลักสูตร (Curriculum) ไร้หลายท่านด้วยกัน

สังค อุทรานันท์ (2528) ความหมายของหลักสูตรจะมีขอบเขตอยู่ภายใน 3 ลักษณะคือ

1. หลักสูตรในฐานะของศาสตร์แขนงหนึ่งในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่สอนอยู่ในระดับอุดมศึกษา ผู้ที่ศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาถึงวิธีการใช้หลักสูตร และศึกษาถึงวิธีการประเมินผลหลักสูตรว่าควรจะทำแบบไหนและทำอย่างไร

2. ความหมายของหลักสูตรในขอบเขตของข้อกำหนด เกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ หมายถึง เอกสารซึ่งเขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ซึ่งเอกสารนั้นจะประกอบ

ไปด้วยรายละเอียดของจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน รายละเอียดของเนื้อหาสาระและกิจการ การเรียนการสอนข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน รวมทั้งการกำหนดเวลา สำหรับการเรียนการสอนหลักสูตรนั้นเป็นเครื่องมืออันหนึ่งของสังคมให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม และเอกสารดังกล่าวเขียนขึ้นอย่างเป็นทางการมีขั้นตอนและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยความหมายของ “เอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ” นี้อาจจะอนุโลมถึงข้อกำหนด เกี่ยวกับการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาเอกชนอันเป็นที่ยอมรับของสังคม

เอกสารหลักสูตรที่เกิดขึ้นอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ เอกสารหลักสูตร และ เอกสารประกอบหลักสูตร

2.1 เอกสารหลักสูตร คือจะกล่าวถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และ เนื้อหาสาระที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ

2.2 เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียด ต่าง ๆ ของหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ตัวอย่างเช่น คู่มือครู เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรหรือคู่มือหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ คู่มือประเมินผลการ เรียน ฯลฯ เป็นต้น

3. ความหมายของหลักสูตร ในขอบเขตของระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับ หลักสูตร ความหมายของหลักสูตรในลักษณะนี้ จะหมายถึงกิจกรรมทั้งหมดที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งได้แก่ การจัดบุคลากร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการใช้หลักสูตร กระบวนการ ประเมินหลักสูตรตลอดจนผลิตผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตร การมองหลักสูตรใน ลักษณะของระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนี้จะเน้นที่กระบวนการทำงานและผลิตผลที่ เกิดจากกระบวนการนั้น ๆ

แคสเวลล์และแคมป์เบลล์ (Caswell and Campbell) : หลักสูตรประกอบไปด้วยประสพ การณ์ทั้งหมดที่เด็กได้รับภายใต้การแนะนำของครู (Caswell and Campbell, 1935, p.69)

ราแกนและเซฟเฟิร์ด (Regan and Shepherd) : หลักสูตรประกอบด้วยประสพการณ์ ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนรับผิดชอบ ความหมายนี้จะรวมไปถึงรายวิชาที่เปิดสอน เอกสารซึ่ง ระบุรายละเอียดของหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นตัวกลางสำหรับถ่ายทอดหลักสูตร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และประสพการณ์ของแต่ละคน (Regan and Shepherd, 1977, p.192)

สุมิตร สุณานุก (2518) หลักสูตร หมายถึง โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในระดับชาติ หลักสูตรมาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ

บันลือ พฤษะวัน (2522) หลักสูตร คือ รายวิชาที่กำหนดให้ผู้เรียนหรือทางโรงเรียนจัดให้เรียน ใช้กันมานานมากจนย่างเข้าคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่กล่าวนี้ยึดเอาจุดมุ่งหมายทางการศึกษาแต่ละยุคเป็นแนวทางการศึกษาการวิวัฒนาการทางหลักสูตร

เสริมศรี ไชยสร (2526) หลักสูตร คือ การสอนซึ่งเป็นขบวนการหรือการกระทำจึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และประสบการณ์การเรียนรู้ นั้น มิได้มุ่งจากการสอนกระบวนการวิชาต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว โครงการกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับนักเรียน นักศึกษาก็ถือว่าเป็นหลักสูตรด้วย เพราะเป็นประสบการณ์เช่นกัน

จากความหมายของหลักสูตรของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาศึกษาซึ่งจะมุ่งไปสู่การพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในอนาคตและความหมายของหลักสูตรที่จะเหมาะสมกับงานวิจัยในครั้งนี้ก็คือหลักสูตรเป็นโปรแกรมการศึกษา ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ แนวการสอน และการประเมินผลที่จัดในรูปแบบและมวลประสบการณ์ทั้งหลายให้กับผู้เรียน รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนตาม โปรแกรมการศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเปรียบเสมือนแนวทางที่วางไว้ให้เด็กต้องกระทำ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนอยู่ภายใต้การแนะนำของโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วยเป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนเหล่านั้น ได้เน้นหนักในแง่ของความรู้ การเสริมสร้างทักษะทัศนคติที่ดีต่อตัวเองและสังคม ดังที่ ก่อ สวัสดิพานิช (2526) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรเอาไว้ว่า “หลักสูตรนั้น มีสองส่วนและสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน ส่วนแรกคือ เราจะต้องสอนให้คนเป็นอะไรเสียก่อน และส่วนที่สองคือสอนให้คนทำอะไรเป็นสองส่วนนี้คงจะเป็นส่วนประกอบซึ่งจะเกี่ยวพันกัน”

จากความหมายของหลักสูตร ที่นักการศึกษาให้ไว้นั้น พอสรุปได้ว่า หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ทั้งหลายทั้งมวลที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษานั้น

องค์ประกอบของหลักสูตร

หากจะมีการพิจารณากันว่าหลักสูตรที่คิ่้นควรจะมืองค์ประกอบสำคัญในลักษณะใดบ้าง อาจต้องพิจารณาหัวข้อใหญ่ ๆ สัก 4 หัวข้อด้วยกัน (บันลือ พฤษะวัน, 2524.) กล่าวคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สนองความต้องการของสังคมและชาติ เสริมสร้างค่านิยม ขนบประเพณีและวัฒนธรรม ส่งเสริมคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้เรียนให้มีความเจริญอกงาม และสนองความต้องการของผู้เรียนตามหลักจิตวิทยาที่เหมาะสมกับวัย
2. เนื้อหาของหลักสูตร (Content) หรือสิ่งกำหนดให้เรียนนั้นควรจะต้องทำความเข้าใจกันใหม่ว่า เนื้อหาเป็นเพียงแนวทางที่จะช่วยให้ครูนำไปสู่หรือก่อให้เกิดประสบการณ์กิจกรรมซึ่งเป็นแนวทางให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่เด็กต้องการ
3. วัสดุหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะช่วยให้หลักสูตรนำไปสู่การปฏิบัติได้สะดวกสบายขึ้น เช่น แผนการสอน (โครงการสอน ประมวลการสอน ุ่มือครู เอกสารสิ่งพิมพ์ ที่จะช่วยทั้งครูและเด็กเรียนได้ดียิ่งขึ้น
4. การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ข้อนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเจตนาที่ทำหลักสูตรขึ้นมาั้นย่อมเป็นเรื่องที่กำหนดแนวและบรรทัดฐานในการที่จัดการเรียนการสอน นั่นคือครูผู้สอนสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ดี โดยส่งเสริมให้เรียนรูตามแนวคิดและความเชื่ออย่างได้ผล

การพัฒนาหลักสูตร

คำว่า “การพัฒนา” หรือคำในภาษาอังกฤษว่า “Development” มีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้น และอีกลักษณะคือ ทำให้เกิดขึ้นโดยเหตุนี้ การพัฒนาหลักสูตรอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะเช่นกันคือความหมายแรกหมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ขึ้นและอีกความหมายหนึ่งคือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

กล่าวโดยสรุป “การพัฒนาหลักสูตร” (Curriculum Development) หมายถึงการทำหลักสูตรให้ดีขึ้นหรือการทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย ความหมายของคำว่าพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย (สังัด อุทรานันท์, 2528.)

ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) อ้างถึงใน สจ๊วต อุทนามันท์ (2528) กล่าวว่า ใน การพัฒนาหลักสูตรโดยตั้งเป็นคำถามไว้ 4 ข้อดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนจะต้องให้เด็กได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะพิจารณาได้อย่างไรว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั้นได้บรรลุแล้ว

เสริมศรี ไชยศรี (2526) ได้ให้ความหมาย ของการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) ซึ่งหมายถึง การสร้าง การเปลี่ยนแปลงหรือการปรับปรุง แผนประสบการณ์ การเรียนรู้ทั้งหลายรวมกระบวนการทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนการพัฒนา การศึกษาวิเคราะห์ สภาพต่าง ๆ ก่อนพัฒนา แล้วนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรการสอน การพิจารณาประเมินผล ของหลักสูตรทั้งในระหว่างที่มีการใช้หลักสูตรและหลังจากใช้หลักสูตรแล้ว การพัฒนาหลักสูตร นั้นจะทำให้ระดับใดระดับหนึ่งหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งที่ป็นองค์ประกอบของหลักสูตรก็ได้ การวางแผนพัฒนาหลักสูตร (Planning for Curriculum Development) และกระบวนการพัฒนา หลักสูตร (Curriculum Development Process) จึงครอบคลุมถึงการวางแผนและกระบวนการ สร้าง เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงใช้และประเมินหลักสูตรด้วย ศัพท์คำนี้จึงมีความหมายกว้างและมัก ใช้เป็นชื่อเรียกสาขาวิชาในด้านนี้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรใหม่หรือการ ปรับปรุงโครงการที่ประมวลความรู้ทั้งหลาย เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้ดีขึ้น โดยให้เหมาะสมและ สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตร สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน

สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่ได้เปิดดำเนินการ และจัดการศึกษาทางสาขาวิชาชีพ ทางสาขาการออกแบบตกแต่งภายใน ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต และ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยมีโครงสร้างของหลักสูตรดังนี้

หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน พ.ศ.2531

ชื่อหลักสูตร หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน
ศ.ศ.บ.

Bachelor's Degree Program in Fine Arts, (Interior
Design) B.F.A. (Interior Design)

Bachelor's Degree Program in Fine Arts. (Interior Design) B.F.A. (Interior Design)

หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
กำหนดการเปิดสอน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มีความพร้อมในการทำการสอนในสาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน ในปีการศึกษา 2531 เปิดทำการสอน 3 สาขาวิชาคือ การออกแบบสถาปัตยกรรม การออกแบบตกแต่งภายใน การออกแบบนิเทศศิลป์

จำนวนนักศึกษา ในแต่ละปีการศึกษาที่เปิดรับ จำนวน 60 คน

จำนวนอาจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน มีจำนวน 8 คน

โครงสร้างของหลักสูตร สาขาออกแบบตกแต่งภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า 138 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 34 หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต
2.3 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร	ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต
2.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเฉพาะด้าน	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
3.1 กลุ่มวิชาแกน	ไม่น้อยกว่า 26 หน่วยกิต
3.2 กลุ่มวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า 70 หน่วยกิต
4. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต

หลักสูตรศิลปบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต สาขาออกแบบตกแต่งภายใน (2531:1) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และความสามารถในการออกแบบตกแต่งภายใน
2. เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มและกึ่งนิสัยในการค้นคว้าปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า มีคุณธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต ความสำนึกในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และมีความรับผิดชอบ

3. เพื่อให้เป็นศูนย์รวมทางวิชาการ และส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ และแนวความคิดใหม่ๆ ทางด้านการออกแบบตกแต่งภายใน

ลักษณะและคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษา สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1. เป็นผู้ที่มีความรู้สอบไล่ได้ ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

2. ไม่เป็นผู้ที่มีโรคติดต่ออย่างร้ายแรง โรคที่สังคมรังเกียจ และแพทย์มีความเห็นว่าสุขภาพเหมาะสมจะเรียนได้

3. ไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง

4. ผ่านการสอบคัดเลือกของมหาวิทยาลัย

เกณฑ์การคัดเลือกนักศึกษา สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

1. ความรู้ทั่วไป (สังคมศึกษา ภาษาไทย เหตุการณ์ปัจจุบัน)

2. ความถนัดทางคณิตศาสตร์

3. ภาษาอังกฤษ

4. พื้นฐานทางศิลปะ

5. พื้นฐานทางออกแบบ

การสอบสัมภาษณ์จะสอบเฉพาะผู้ผ่านการสอบข้อเขียนแล้วเท่านั้น ระบบการศึกษา

1. เป็นระบบทวิภาค ในหนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษา หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ ส่วนการศึกษาภาคฤดูร้อน ระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 8 สัปดาห์ โดยเวลาศึกษารวมของแต่ละวิชาไม่น้อยกว่าเวลาภาคการศึกษาปกติ

2. รายวิชาที่ใช้เวลาบรรยาย (ภาคทฤษฎี) หรืออภิปรายปัญหา 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดหนึ่งภาคการศึกษาปกติ ไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

รายวิชาที่ใช้ฝึกหรือทดลอง (ภาคปฏิบัติ) 2 หรือ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดหนึ่งภาคการศึกษาปกติ ระหว่าง 30 ถึง 45 ชั่วโมง ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม (ภาคฝึกงานอาชีพ) ที่ใช้เวลาฝึก 3-6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดหนึ่งภาคการศึกษาปกติ ระหว่าง 45 ถึง 90 ชั่วโมงให้ค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาการออกแบบภายใน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2535

มหาวิทยาลัยรังสิต

ชื่อหลักสูตร	หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาการออกแบบภายใน ศป.บ. Bachelor of Fine Arts (Interior Design) B.F.A.
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	คือ คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต
กำหนดการเปิดสอน	คณะศิลปกรรมได้เปิดสอนมาแล้วตั้งแต่ปีการศึกษา 2530 สำหรับหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ปรับปรุงนี้ เริ่มตั้งแต่ ปีการศึกษา 2535 โดยเป็นหลักสูตรศิลปบัณฑิต 4 ปี เปิดสอน 6 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาศิลปภาพถ่าย สาขาวิชาการออกแบบภายใน สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ สาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา
จำนวนนักศึกษา	จำนวนนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยรังสิต สาขาการออกแบบภายใน รับเข้าศึกษาในคณะศิลปกรรมในแต่ละปีการศึกษา จำนวน 60 คน
จำนวนอาจารย์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบภายใน จำนวน 5 คน
โครงสร้างของหลักสูตร สาขาการออกแบบภายใน คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต	
1. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า 136 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
2.3 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร	ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต
2.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
2.5 กลุ่มวิชาพลศึกษาและนันทนาการ	ไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเฉพาะด้าน	ไม่น้อยกว่า 96 หน่วยกิต
3.1 กลุ่มวิชาแกน	ไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต
3.2 กลุ่มวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า 80 หน่วยกิต
วิชาเอก	ไม่น้อยกว่า 74 หน่วยกิต
วิชาเอกเลือก	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
4. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต

หลักสูตรศิลปบัณฑิต คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต สาขาการออกแบบภายใน
(2535:1) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

เพื่อที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องหลักการออกแบบ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาการออกแบบภายใน ให้สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์และสภาวะแวดล้อม พร้อมทั้งมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาทางด้านความคิดสร้างสรรค์ส่วนบุคคลซึ่งจะเห็นได้ในผลงานศิลปนิพนธ์เพราะทางสาขาเชื่อมั่นว่า การให้อิสระในงานออกแบบอย่างเด่นชัดสามารถสร้างนักศึกษาทุกคนให้มีความเชื่อมั่นและเป็นนักออกแบบที่ดีในอนาคต

ลักษณะและคุณสมบัติของผู้ที่เข้าศึกษาในสาขาการออกแบบตกแต่งภายใน ศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

1. เป็นผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

2. สอบคัดเลือกเข้าศึกษาตามระเบียบว่าด้วยมาตรฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต ระบบการศึกษาและการวัดผล

1. ระบบการศึกษาใช้ระบบทวิภาค

2. การคิดหน่วยกิต

2.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหา 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงตลอด 1 ภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

2.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลอง 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือตั้งแต่ 30-45 ชั่วโมงตลอด 1 ภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

2.3 การฝึกงานหรือฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึก 3-6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือตั้งแต่ 45-90 ชั่วโมงตลอด 1 ภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต

3. การวัดและการประเมินผลการศึกษา

3.1 มีเวลาเรียนในชั้นอย่างน้อยร้อยละ 80 ของแต่ละภาคการศึกษาจึงมีสิทธิ์เข้าสอบได้

3.2 มีการสอบวัดผลหลังจากการจบภาคเรียนปกติอย่างน้อยภาคละ 1 ครั้ง

3.3 ระบบการให้คะแนนการประเมินผลการศึกษา ให้ถือตามระเบียบของมหาวิทยาลัย รังสิต

4. ระยะเวลาการศึกษา

4.1 ระยะเวลาการศึกษาดำเนินหลักสูตร 8 ภาคการศึกษาปกติ หรือ 4 ปีการศึกษา

4.2 ระยะเวลาการศึกษาภายในระยะเวลา 2 เท่า ของเวลาการศึกษาตามหลักสูตร

หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาออกแบบตกแต่งภายใน พ.ศ. 2532 มหาวิทยาลัย

กรุงเทพ

ชื่อหลักสูตร	หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน (ศป.บ.)
	Bachelor of Fine and Applied (Interior Design) B.F.A.
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน
กำหนดการเปิดสอน	คณะศิลปกรรมได้เปิดทำการสอน ในภาควิชาการออกแบบตกแต่งภายใน และภาควิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ ในปีการศึกษา 2532
จำนวนนักศึกษา	จำนวนนักศึกษาที่มหาวิทยาลัย รับเข้าศึกษาใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาการออกแบบตกแต่งภายใน ในแต่ละปีการศึกษา จำนวน 45 คน
จำนวนอาจารย์	อาจารย์ประจำภาควิชาการออกแบบตกแต่งภายใน จำนวน 5 คน
	โครงสร้างของหลักสูตร สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
1. หน่วยกิตตลอดหลักสูตร	ไม่น้อยกว่า 137 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป	ไม่น้อยกว่า 31 หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
2.3 กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร	ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต
2.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเฉพาะด้าน	ไม่น้อยกว่า 95 หน่วยกิต
3.1 กลุ่มวิชาแกน	ไม่น้อยกว่า 29 หน่วยกิต
3.2 กลุ่มวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า 66 หน่วยกิต
วิชาเอก	ไม่น้อยกว่า 51 หน่วยกิต
วิชาเอกเลือก	ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต
4. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

หลักสูตรศิลปบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน (2536:187) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

เพื่อที่จะผลิตศิลปบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างสรรค์งานตกแต่งภายใน โดยคำนึงถึงหน้าที่ใช้สอยและสุนทรียภาพที่เหมาะสมแก่กาลเทศะ หลักสูตรจึงเน้นให้มีการจัด

กระบวนการศึกษาที่มีความสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติในสายวิชาชีพ รวมทั้งความรู้ทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ อันจะก่อให้เกิดผลตอบสนองกับความต้องการของสภาพตลาด การลงทุน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจและสังคม สามารถสร้างสรรค์งานออกแบบตกแต่งภายในที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อสมาชิกในสถาบันต่าง ๆ

ลักษณะและคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาใน สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 5 หรือ ม. 6) หรือประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ม.ศ. 6 หรือ ปวช.) หรือประกาศนียบัตรอื่นที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า
2. เป็นผู้ที่ไม่มีโรคติดต่ออย่างร้ายแรง โรคที่สังคมรังเกียจ และโรคที่เบียดเบียนหรือขัดขวางการศึกษา
3. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง
4. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี สาขาวิชาใดสาขาหนึ่งจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ และสมัครเข้าศึกษาเพื่อรับปริญญาตรีในสาขาวิชาอื่น
5. เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยอื่น หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นในประเทศ หรือต่างประเทศ ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยรับรอง และสมัครเข้าศึกษาเพื่อรับปริญญาตรีในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าเป็นนักศึกษา สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

การคัดเลือกผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ซึ่งมหาวิทยาลัยจะได้ประกาศให้ทราบเป็นคราว ๆ ไป
ระบบการศึกษา

1. มหาวิทยาลัยดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการประสานงาน ด้านวิชาการร่วมกันระหว่างคณะวิชาหรือภาควิชาต่าง ๆ คณะวิชาหรือภาควิชาใดมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับวิชาการด้านใด การจะอำนวยความสะดวกในวิชาด้านนั้นแก่นักศึกษาทุกคน มหาวิทยาลัยจะจัดให้นักศึกษาต่างภาควิชาได้ศึกษาร่วมกันในลักษณะวิชาเดียวกัน

2. การศึกษาในมหาวิทยาลัยในระบบทวิภาค โดยแบ่งเวลาการศึกษาในปีหนึ่ง ๆ ออกเป็น 2 ภาคปกติ คือ ภาคที่ 1 และภาคที่ 2 และอาจมีภาคฤดูร้อนต่อจากภาคที่ 2 อีก 1 ภาคก็ได้

ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์ ภาคฤดูร้อนมีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 สัปดาห์ แต่ให้เพิ่มชั่วโมงการศึกษาในแต่ละวิชาให้เท่ากับภาคปกติ ภาคฤดูร้อนแบ่งเป็นภาคการศึกษาที่ไม่บังคับสำหรับนักศึกษาภาคปกติ

3. ระยะเวลาการศึกษาของภาคฤดูร้อน 3 ภาค ให้เทียบเท่ากับเวลาการศึกษาของภาคการศึกษาปกติ 1 ภาค

4. คำว่า “หน่วยกิต” หมายถึงหน่วยที่แสดงปริมาณการศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยจัดให้แก่ นักศึกษา

4.1 วิชาที่ใช้เวลาบรรยายสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงตลอดหนึ่งภาคการศึกษาปกติมีค่าเป็น 1 หน่วยกิต

4.2 ตามปกติวิชาที่ใช้เวลาปฏิบัติทดลอง 2 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ ตลอด 1 ภาคการศึกษาปกติ มีค่าเป็น 1 หน่วยกิต ยกเว้นบางสาขาวิชาซึ่งอาจจะกำหนดเวลาให้เป็นอย่างอื่นได้ตามความเหมาะสม

การประเมินผลหลักสูตร

ความหมายของการประเมินผล

โดยทั่วไป การประเมินผลเป็นการพิจารณาหรือตีค่าทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพรวมกับการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมินนั้น ซึ่งอาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

ได้มีผู้ใช้ความหมายของการประเมินผลไว้มากมาย ทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ก็มีดังนี้

Cronbach ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า หมายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ (อ้างถึงใน ทิศนา เขมมณี, 2528.)

Alkin ให้ความหมาย ไว้ว่าการประเมินผลหมายถึงกระบวนการของการกำหนดขอบเขตของการตัดสินใจเลือกข้อมูลที่เหมาะสม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนการเขียนรายงานสรุปผลข้อมูล เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจได้ใช้เป็นแนวทางในการเลือกทางปฏิบัติต่าง ๆ (อ้างถึงใน ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2529.)

Stake ให้ความหมาย ของการประเมินไว้ว่าการประเมินผลหมายถึงกระบวนการที่เกี่ยวกับการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 อย่างด้วยกันคือ (อ้างถึงใน สุขุม มูลเมือง, 2530.)

1. การกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายได้แก่การถามว่าอะไรคือสภาพที่ต้องการ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำได้แก่การตอบคำถามสภาพที่เป็นจริงคืออะไร
3. การเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริง กับสภาพที่ต้องการว่ามีความเหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร
4. ตัดสินใจจากผลการเปรียบเทียบในข้อ 3.(อ้างถึงใน สุขุม มูลเมือง, 2530.)

Tyler ได้ให้ความหมาย ของการประเมินไว้ว่าเป็นกระบวนการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการกระทำหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (อ้างถึงใน สุขุม มูลเมือง, 2530.)

Provus ให้ความหมาย ของการประเมินไว้ว่าหมายถึงกระบวนการที่เกี่ยวกับการหาข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน
2. ความแตกต่างกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน
3. ถ้ามีความแตกต่างแล้วสามารถระบุข้อบกพร่องได้หรือไม่ (อ้างถึงใน สุขุม มูลเมือง, 2530.)

Suffelebeam ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผล หมายถึง การให้ข้อมูลโดยผ่านทางวิธีการที่เป็นกิจลักษณะ คำกล่าวนี้แปลความได้ว่า การประเมินผลมีความหมายมากกว่าการให้ความเห็นที่มีต่อสิ่งนั้น เท่านั้น มันยังรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอีกด้วย ในด้านการประเมินหลักสูตรนั้น มักจะเกี่ยวข้องกับข้อมูล 3 ประการคือ ความคิดเห็น (judgment) การสังเกต (observation) และผลิตภัณฑ์จากนักเรียน (students product) (อ้างถึงใน ชวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2529.)

Worthen and Sanders ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่าเป็นกระบวนการพิจารณาให้คุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของผลผลิตวิธีการ จุดหมายและประโยชน์ที่ได้รับ (อ้างถึงใน สุขุม มูลเมือง, 2530.)

Suchman ได้ให้ความหมายการประเมินผลไว้ว่า หมายถึง กระบวนการในการกำหนดคุณค่าหรือปริมาณของความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อันจะต้องประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน

2. การกำหนดเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลสำเร็จ
3. การอธิบายระดับผลสำเร็จ
4. การรายงานและการเสนอแนะในการดำเนินงานต่อไป (สุชุม มูลเมือง, 2530:2-3)

Erutchey ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้กว้าง ๆ ซึ่ง หมายถึง กระบวนการ เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งมาตรฐานและทำการสรุปผล (อ้างถึงใน สมเกียรติ ศรีจักรวาท, 2527:58)

Gronlund Normon ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอนอย่างมีระบบ เป็นการประเมินในเชิงปริมาณที่สามารถบอกได้เป็นจำนวนหรือตัวเลขและเชิงคุณภาพที่บอกได้ถึงคุณค่าของสิ่งที่ประเมินนั้น (อ้างถึงใน สมเกียรติ ศรีจักรวาท, 2527: 58)

Sax Gilbert ให้ความหมายการประเมินผลไว้ว่า เป็นกระบวนการของการสังเกตของผู้ประเมินโดยอาศัยพื้นฐานและการฝึกของผู้ประเมินแล้วนำไปประเมินค่า (อ้างถึงใน สมประสงค์ ปิ่นจินดา, 2526:6-7)

Paulson ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า หมายถึง กระบวนการในการตรวจสอบสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเหตุการณ์ใด ๆ เพื่อให้ทราบถึงคุณสมบัติมาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม (อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2525:41)

Grotchueschen ให้คำจำกัดความของการประเมินผลว่าเป็นกระบวนการของ

1. ความสอดคล้องของผลการศึกษาของผู้เรียนกับวัตถุประสงค์ของ
2. การเปรียบเทียบข้อมูลที่ปฏิบัติอยู่กับมาตรฐาน ที่ยอมรับกันทั่วไป
3. การกำหนดการรับการจัดข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจหาทาง
4. การเปรียบเทียบผลของโครงการกับความต้องการที่ปรากฏ
5. การตัดสินใจโครงการ โดยการใช้ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ
6. การตัดสินใจโครงการกับคุณค่าของผู้เรียน

โครงการ

เลือก

7. การอธิบาย และตีความเนื้อหาของโครงการ (อ้างถึงใน รัตนา พุ่มไพศาล, 2528: 261)

Scriven ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินว่าเป็นการพิจารณาว่าการประเมินนั้นช่วยตอบคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการศึกษาอันได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน บุคลากร วิธีการ หรือโครงการต่าง ๆ (อ้างถึงใน สุขุม มูลเมือง, 2530:24)

ในหนังสือ The Reader's Digest Great Encyclopedic Dictionary ได้ให้ความหมายการประเมินผล คือ การกำหนดคุณค่า (อ้างถึงใน อำนวย เลิศขันธ์, 2533:5)

เขาวดี วิบูลย์ศรี ได้ให้ความหมายของคำว่าประเมินผลว่า เป็นขบวนการตีความหมาย และตัดสินคุณค่า จากสิ่งที่วัดได้จากการวัดผลการประเมินผลต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผน ในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเหตุผลประกอบการพิจารณาตัดสินว่า กิจกรรมการศึกษานั้นดีหรือเลวอย่างไร เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมประการใด (เขาวดี วิบูลย์ศรี อ้างใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2535:91)

การประเมินผลมีความหมายเป็นขบวนการที่ได้มาตรฐานเพื่อการตัดสินใจในการที่จะลงสรุปว่าสิ่งที่ได้รับการประเมินผลนี้ ดี-เลว เหมาะ-ไม่เหมาะ ควร-ไม่ควร ผ่าน-ตก ฯลฯ จึงจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์จากการวัดผล (Measurement) และที่ไม่ใช่การวัดผล กล่าวคือข้อมูลประเภทการรายงานผลเป็นปริมาณ (ตัวเลข) หรือการรายงานผลเชิงคุณภาพ (ไม่ใช่ตัวเลข เช่น การรายงานพฤติกรรมของนักเรียนเกร) (อำนวย เลิศขันธ์, 2533:6)

การประเมิน (Evaluation) คำว่า การประเมินมีความหมายว่า การตีราคาบ่งคุณค่า โดยสรุป เช่น บ่งว่าดี-เลว เค่น-ค่อน ใจ-ฉลาด พอ-ไม่พอ ผ่าน-ตก อะไรทำนองนี้ แต่พิจารณาการประเมินในฐานะที่เป็นกระบวนการ (Process) แล้วอาจกล่าวได้ว่า

1. การประเมิน เป็นกระบวนการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้ได้ข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ

2. การประเมิน เป็นการพิจารณาความคล้ายคลึง หรือความสอดคล้องกัน ระหว่างการกระทำ (Performance) กับจุดมุ่งหมาย (Objective) (เอนก พ.อนุกุลบุตร, 2522:3)

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ ให้ความหมายของการประเมินผล ไว้หลายประเด็น เช่น

1. การประเมินผล หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบ และต่อเนื่องที่จะวัดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของงาน โดยนำผลที่ประเมินได้มาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานเพื่อให้แผนงาน หรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์

2. การประเมินผล เป็นการพิจารณาคูณค่าของผลงานที่ได้รับด้วยการเปรียบเทียบผลงานที่เกิดขึ้นกับความต้องการที่กำหนดไว้

3. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่างานที่ทำได้ผลดีหรือไม่เพียงไร ทั้งนี้อาจเป็นการประเมินผลระหว่างดำเนินงาน เพื่อนำผลไปพิจารณาปรับปรุงแผนงาน หรือกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรืออาจจะเป็นการประเมินผลสรุปรวมตลอดโครงการว่า ตั้งแต่ทำมาจนถึงสิ้นสุดโครงการนั้น ได้ผลหรือไม่เพียงไรก็ได้

4. การประเมินผล เป็นกระบวนการเชิงระบบที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับการตัดสินใจทั้งในระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารโครงการ และผู้กำหนดนโยบาย (บุญธรรม กิจปริดา บริสุทธิ์, 2533:204)

การประเมิน (Evaluation) การประเมินเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากการวัดผล และการทดสอบหรือการตรวจสอบ ทั้งนี้เพราะเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและการวัดมาประเมินค่าหรือตีคุณค่า โดยมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานแน่นอน ดังนั้นการประเมินก็คือขั้นตัดสิน (Judgment) นั่นเองว่าผลที่ได้นั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้สามารถระบุได้ว่า ดี หรือ ไม่ดี หรือ ไม่เก่ง เพียงใด (สมประสงค์ ปิ่นจินดา, 2526:6)

อนันต์ ศรีโสภา ให้ความหมายของคำว่า การประเมินผลไว้ว่า การประเมินผลเป็นกรรมวิธีของการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูลและการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (อนันต์ ศรีโสภา, 2525:2)

การประเมินผล เป็นการศึกษหรือตรวจสอบโครงการในระหว่างโครงการกำลังดำเนินการอยู่ (Concurrent Evaluation) หรือภายหลังจากที่โครงการได้สำเร็จเสร็จสิ้นไปแล้ว (Ex-post Evaluation) นอกจากนี้การประเมินผลยังอาจแบ่งออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้หลายประการ เช่น การรายงานผล (Reporting) การติดตามผล (Monitoring) การตรวจสอบและการติดตามผล (Follow-up) (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2525: 43)

การประเมินผลหมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูล ตั้งมาตรฐานและสรุปผลตัดสินใจว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด (สมเกียรติ ศรีจักรวาท, 2527: 58)

การประเมินหมายถึง กระบวนการตรวจสอบการทำงาน ทั้งในช่วงขณะที่กำลังทำ และในเวลาทำงานเสร็จสิ้นลงแล้ว เพื่อหาข้อสรุปงานที่ทำนั้น ได้รับความสำเร็จตามความคาดหวัง

หรือไม่ มีปัญหาหรืออุปสรรคใดเกิดขึ้นอันเป็นผลทำให้งานไม่สำเร็จตามความคาดหวังและจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร เพื่อให้การทำงานเกิดความสำเร็จตามความคาดหวังหรือใกล้ความคาดหวังมากที่สุด (สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2535:1)

ประชุม รอดประเสริฐ ได้ให้ความหมายการประเมินไว้ว่า หมายถึงกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ประชุม รอดประเสริฐ, 2529:72-73)

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่านโยบาย แผนงาน โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ และระดับใด (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2529:7)

การประเมินผล เป็นการตรวจสอบสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ขณะเรียนและหลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว โดยเน้นที่จะค้นและพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์ การประเมินผลจะทำใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียนว่า ในแต่ละวิชานั้นผู้ใดควรผ่านหรือไม่ในลักษณะใด (วันดี จงกคงคา, 2532:24)

การประเมินผล หมายถึง การกำหนดคุณค่า (Value) และประสิทธิผลของโครงการหรือการทำงานของคนหรือกลุ่มบุคคลในองค์กร ผลจากการประเมินจะออกมาในรูปของการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลที่เกิดขึ้นจริงกับผลที่คาดหวังไว้ล่วงหน้า

การประเมินผลเป็นการศึกษาโครงการ หรือแผนงานว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ทั้งในระหว่างปฏิบัติตามแผน และภายหลังที่ดำเนินตามแผนเสร็จสิ้นแล้ว

การประเมินผล คือ การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริง (Actual Results) กับผลที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Results) โดยชี้ให้เห็นว่าผลจากการปฏิบัติงานจริงกับผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. ผลที่คาดหวังและปรารถนาจะให้เกิดขึ้น
2. ผลที่คาดหวังแต่ไม่พึงปรารถนา
3. ผลที่คาดหวังที่ว่าจะเกิดแต่น่าพึงปรารถนา
4. ผลที่คาดหวังว่าจะเกิดและไม่พึงปรารถนา

การประเมินผล คือ การหาข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทุกขั้นตอน (สุชุม มูลเมือง, 2530:4)

จากความหมายของการประเมินจึงสรุปได้ว่าการประเมินผลมีความหมายดังนี้คือ

1. การประเมินผลมีความหมายเช่นเดียวกับการวัดผลทางการศึกษา ความหมายนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความฟื้นฟูและการเคลื่อนไหวทางการวัดผลทางการศึกษา

2. การประเมินผลมีความหมายตรงกับการตัดสินใจโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ข้อมูลและเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ

3. การประเมิน หมายถึง กระบวนการเปรียบเทียบข้อมูลในภาคปฏิบัติ วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4. การประเมินเป็นกระบวนการบ่งชี้ และการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเพื่อช่วยผู้ตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ การประเมินหลักสูตร โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรจะมีจุดมุ่งหมายอยู่เพียงอย่างเดียว คือ การพิจารณาคุณค่าหรือค่านิยม ผลของการประเมินหลักสูตรนั้นจะมีบทบาทที่สำคัญ ๆ อยู่หลายประการ (วิชัย คิสสระ, 2535.) กล่าวคือ

1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน บทบาทของการประเมินหลักสูตรมีผลต่อการหาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมักจะเป็นที่คุ้นเคยของคณะครู อาจารย์ผู้บริหาร ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอยู่เป็นประจำ โดยการใช้แบบสอบถามชนิดต่าง ๆ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์และพัฒนาการเรียนรู้อของนักเรียนตลอดทั้งการนำเอาผลจากแบบทดสอบเหล่านี้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ เพื่อหาระดับของความสามารถของนักเรียนของตน

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตร บทบาทของการประเมินหลักสูตรที่มีต่อการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรนั้น เป็นการประเมินคุณค่าของหลักสูตรโดยตรง เป็นการพิจารณาว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้นั้น เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร จุดมุ่งหมายนั้นเที่ยงตรงและเหมาะสมกับระดับและกลุ่มนักเรียนที่เรียนหรือไม่ กระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาตลอดทั้งวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน การสอนที่เลือกสรรมานั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร

3. การตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุด บทบาทของการประเมินหลักสูตร ที่มีผลต่อการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดนั้น เป็นการช่วยให้ผู้บริหารสามารถพิจารณาทางเลือกที่ดีในการบริหารงาน ตลอดทั้งกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ ภายในโรงเรียนผลของการประเมินจะทำให้เราทราบถึงประสิทธิภาพของการบริหารงานว่ามากน้อยแค่ไหนอย่างไร

ดังนั้นสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรจะได้ผลดีและครอบคลุม ต้องขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ประสิทธิภาพของหลักสูตร และการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุด ผลผลิตของหลักสูตรก็จะได้ผลผลิตของหลักสูตรก็จะเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพตามความมุ่งหวังของหลักสูตรนั้น ๆ

ความหมายของการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรเป็นส่วนที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร (ทิตนา แชมมณี, 2533.) ได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรในความหมายของสตีฟเฟิลบิม และคณะว่าเป็นกระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกอื่นที่ดีกว่าของเดิม

สัจจ อุทรานันท์ ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปได้ยอมรับกันว่าการประเมินหลักสูตรควรทำให้ครอบคลุมระบบของหลักสูตรทั้งหมด และควรที่จะประเมินให้ต่อเนื่องกัน ดังนั้นการประเมิน หลักสูตรจึงประกอบด้วย การประเมินสิ่งต่อไปนี้ คือ การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมิน การใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการประเมินระบบหลักสูตร (สัจจ อุทรานันท์, 2532.)

วิชัย คิสสระ ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร กล่าวคือ การประเมินหลักสูตร มักจะมีจุดมุ่งหมายเพียงอย่างเดียว คือ การพิจารณาคุณค่าหรือค่านิยม (Worth of Value) ของหลักสูตร แต่ผลของการประเมินหลักสูตรนั้นมีบทบาทที่สำคัญ ๆ อยู่หลายประการ คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประสิทธิภาพของหลักสูตร การตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุด (วิชัย คิสสระ, 2535.)

จากความหมายของการประเมินหลักสูตร จึงสรุปได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรเป็นกระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูลเพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกด้านโปรแกรมการศึกษา หรือหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ทิตนา แชมมณี กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นสามารถตอบสนอง วัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่
2. เพื่อตัดสินใจว่า การวางเค้าโครงและรูประบบของหลักสูตรตลอดจนการบริหารงาน และการสอนตามหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่
3. เพื่อวัดผลดูว่า ผลผลิต คือ ผู้เรียนนั้นเป็นอย่างไร (ทิตนา แชมมณี, 2528.)

ประโยชน์ของการประเมินผลหลักสูตร

สมิตร์ คุณานุกร (2523) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินผลดังนี้

1. ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้น
2. ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะมีลักษณะ เป็นผลสะท้อน (Corrective feedback) ไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรและการสอน

3. ส่งเสริมการเรียนของนักเรียน เพื่อความมุ่งหมายกระจำงแล้วนักเรียนก็สามารถ รู้ได้ แน่ชัดว่าตนเองประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร เป็นการให้แรงจูงใจแก่นักเรียน
4. ช่วยในการแนะแนวของครู ข้อมูลที่ครูรวบรวมได้เกี่ยวกับนักเรียนจะเป็นประโยชน์ ต่อการแนะแนว
5. ช่วยในการสื่อสารระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน

รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

รูปแบบ (Model) ได้แก่ สิ่งที่กำหนดขึ้นมาเพื่อแสดงชนิดของการประเมิน ที่นักพัฒนา หลักสูตรหรือโรงเรียนนำมาใช้ ในกรณีของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบจะมีลักษณะแตกต่าง กันไปในรายละเอียดและประเด็นที่ผู้สร้างเลือกมารวมไว้ โดยมีความเห็นว่า สิ่งเหล่านั้นมีความสำคัญ สำหรับรูปแบบของการประเมินผลหลักสูตรนั้นเท่าที่สำรวจมาได้อยู่สามรูปแบบใหญ่ ได้แก่ (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2529.)

เลวี (Lewy, 1977) ได้แบ่ง รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรไว้ 3 ลักษณะดังนี้ คือ

1. การประเมินสัมฤทธิผลของหลักสูตร เป็นการประเมินผลผลิตที่ได้จากหลักสูตร โดย ยึดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นเกณฑ์ ควรใช้กับหลักสูตรที่ได้ผ่านการใช้เสร็จสิ้นลงไปแล้ว รูปแบบ การประเมินหลักสูตรลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลักสูตร ของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) รูปแบบการประเมินหลักสูตรของครอนบาค (L.J.Cronbach) และรูปแบบการ ประเมิน หลักสูตรของสคริปเวน (M.Scriven)
2. การประเมินคุณค่าของหลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อดูว่าหลักสูตรนั้นสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดไว้ได้ดีเพียงใด ได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินลักษณะนี้ใช้ได้กับ หลักสูตรที่อยู่ระหว่างการดำเนินการใช้ (Formative Evaluation) และเมื่อเสร็จสิ้นการ ดำเนินการ ใช้หลักสูตร (Summative Evaluation) รูปแบบการประเมินลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมิน ของสแต็ก (Robert E.Stake) และรูปแบบการประเมินของโพรวิส (M.Provis)
3. การประเมินเพื่อการตัดสินใจ เป็นการประเมินเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยเชื่อว่าหลักสูตรที่ดีจะส่งผลกระทบต่ออนาคต การประเมินหลักสูตรรูปแบบนี้จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบ รูปแบบการประเมินหลักสูตรลักษณะนี้ ได้แก่ รูปแบบการประเมินหลัก

สูตรของฟาย เดลต้า แคปปา (Phi Delta Kappa) หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า แบบจำลองซิป (CIPP Model) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของ คอริส ที โกว (Dorris T.Gow)

รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรของเซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974 หรือของเซเลอร์, อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor & Alexander, & Lesvis, 1981) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ประการคือ (อ้างถึงใน รัชชัย ชัยจิรฉายกุล, 2529)

1. การประเมินเป้าหมาย เป้าหมายย่อยและจุดหมาย เป้าหมาย เป้าหมายย่อย และ จุดหมาย ประเมินในลักษณะระหว่างดำเนินการได้โดย

- 1.1 การวิเคราะห์ความต้องการของสังคม
- 1.2 การวิเคราะห์ความต้องการของแต่ละบุคคล
- 1.3 การเสนอเป้าหมาย เป้าหมายย่อย และจุดหมายไปยังกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 การเสนอเป้าหมาย เป้าหมายย่อย และจุดหมายไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
- 1.5 การนำข้อมูลเก่า ๆ ที่สรุปไว้

2. การประเมินผลการสอน เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ได้เสนอแนะไว้ว่า หลังจากกำหนดและตรวจสอบเป้าหมาย และจุดหมายการสอนแล้ว (ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินผลระหว่างดำเนินการ) ก็จะต้องมีการตรวจสอบเงื่อนไขทางด้านบริบท (context) ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่กล่าวถึงโดยนักประเมินผลบางคนว่า การประเมินบริบท (context evaluation) ลักษณะ ของผู้เรียน สิ่งแวดล้อมของห้องเรียน เครื่องอำนวยความสะดวก ทรัพยากร และผลของการสำรวจความต้องการ ก็ควรจะได้รับประเมินทั้งหมด และสิ่งเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบถึง การเลือกเป้าหมาย และจุดหมาย การใช้แบบทดสอบ และเทคนิคการประเมินแบบอื่นๆ จะให้ข้อมูลเชิงการสรุปผล (summative) ในเรื่องความสำเร็จหรือล้มเหลวของการสอน

3. การประเมินผลส่วนย่อย ๆ ส่วนย่อย ๆ ของโปรแกรมจำเป็นต้องมีการประเมินผลด้วย เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ ได้รวบรวมสิ่งเหล่านี้ไว้ในหัวข้อของส่วนย่อย ๆ ดังนี้ "...แผนสำหรับจัดหลักสูตร การออกแบบหลักสูตรของแต่ละลักษณะ...รายวิชาที่กำหนดไว้ ชนิดหรือชุดอื่น ๆ ของโอกาสการเรียนรู้ที่จัดให้ กิจกรรมการสอนในลักษณะพิเศษที่มีผู้รับผิดชอบ นักเรียนที่จัดบริการ ประสบการณ์ชุมชนภายใต้ทิศทางของโรงเรียน และชนิดของความสัมพันธ์ ในเชิงที่ไม่เป็นทางการที่แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศของโรงเรียน"

ข้อมูลที่ได้จากแหล่ง และหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ผู้วางแผนหลักสูตร ควรจะรวบรวมไว้ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินเชิงตรวจสอบความก้าวหน้า (formative evaluation) ข้อมูล ต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ คะแนนการสอบข้อสอบมาตรฐานจากนักเรียนทั่วประเทศ ความสามารถในการ อ่านระหว่างเด็กในเมืองและเด็กชนบท และอื่น ๆ จะมีประโยชน์ต่อการนำมาประเมินผล หลักสูตร

4. การประเมินโปรแกรมรวม จะต้องมีการประเมินการทำหน้าที่รวม ๆ ของหลักสูตร นักพัฒนาหลักสูตรมีความประสงค์ที่จะทราบว่า เป้าหมายและจุดหมายของหลักสูตรเป็นส่วนรวม ประสบผลสำเร็จหรือไม่

การศึกษาความต้องการของสังคมและเด็กหนุ่มสาวจะตอบคำถามเกี่ยวกับโปรแกรมทั้งหมด ของโรงเรียน ถ้าหากเราไม่ได้จำกัดโปรแกรมของโรงเรียนไว้เฉพาะเป้าหมายเชิงพุทธิลักษณะ (cognitive) ก็จำเป็นจะต้องมีการตอบสนองบางประการต่อปัญหาที่เป็นแรงผลักดันในแต่ละวัน การศึกษาวิจัยสิ่งเหล่านี้จะให้ข้อมูลเชิงการสำรวจความก้าวหน้าแก่นักพัฒนาหลักสูตร ปัญหา ดังกล่าวอาจจะได้แก่ การระวังรักษาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรของชาติ การแบ่งแยก และความขัดแย้งทุกประเภท การนำสารเคมีไปใช้ในทางที่ผิด ถ้าเกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นมาก็คควรจะให้เด็ก ๆ ได้มีโอกาสตรวจสอบ

การประเมินเพื่อสรุปผล (summative evaluation) ของโปรแกรมรวมสามารถ ทำได้หลายลักษณะ ข้อมูลเชิงประจักษ์อาจถูกรวบรวมมาตอบคำถามที่ว่า จุดหมายของหลักสูตร ประสบความสำเร็จหรือไม่ มีการวิเคราะห์คะแนนผลการสอบทั้งโรงเรียน ติดตามผลความสำเร็จหรือล้มเหลวของนักเรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ประการสุดท้าย ทำการสำรวจ โดยขอร้องให้ครู พ่อแม่ นักเรียน และคนอื่น ๆ ประเมินโปรแกรมของโรงเรียน

5. การประเมินโปรแกรมการประเมินผล ต้องมีการประเมินโปรแกรม การประเมินหลักสูตรอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง การตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลควรจะได้กระทำก่อนที่ จะมีการนำนวัตกรรม หรือการเปลี่ยนแปลงไปปฏิบัติ เทคนิคสำหรับการประเมินที่กำลังดำเนิน อยู่ และการประเมินขั้นสุดท้าย ควรจะได้มีการวางแผน และนำไปปฏิบัติอย่างระมัดระวัง

ในบางครั้ง อาจจะมีประโยชน์มาก ถ้าจะให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินผลได้ตรวจสอบเทคนิคต่าง ๆ ที่นักพัฒนาหลักสูตรเสนอไป จะต้องคำนึงในเรื่องความมั่นคง และความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ต้องดูว่าโปรแกรมการประเมินผลครอบคลุมทุกด้านตามที่ต้องการจะประเมินหรือไม่ ดูว่าวิธีการเหมาะสมและเป็นไปได้หรือไม่ ปฏิบัติและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ วิธีการประเมินควรมาจากผู้ที่มีส่วนรับรู้อย่างใกล้ชิด ซึ่งได้แก่ นักเรียนและครู

รูปแบบของคณะกรรมการประเมินผลระดับชาติของฟาย เดลตา แคปปา หรือ ซิป โมเดล (CIPP Model) เป็นรูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงชนิดของการประเมินผล ชนิดของการกำหนดการตัดสินใจ ชนิดของการตัดสินใจ และชนิดของการเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับปรุงรูปแบบนี้ให้เหมาะสม (Stufflebeam, 1989)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการประเมินหลักสูตรทั้งระบบเนื่องจากการใช้หลักสูตรอย่างครบวงจร จึงได้เลือกรูปแบบการประเมินของ ฟาย เดลตา แคปปา (Phi Delta Kappa) หรือ

แบบจำลองซิป (CIPP Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองในการตัดสินใจ 4 ประเภทได้แก่ การวางแผน การกำหนดโครงสร้าง การนำไปใช้และการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยองค์ประกอบของแบบจำลองซิป จะประเมินสภาพแวดล้อม การประเมินปัจจัย การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต และแบบจำลองซิป ยังเป็นแบบจำลองของการตัดสินใจ 4 ประเภทได้แก่ การวางแผน การกำหนดโครงสร้าง การนำไปใช้และการนำกลับมาใช้ใหม่ แบบจำลองซิปจะมีข้อตัดสินใจ ทางด้านการวางแผน การตัดสินใจด้านการกำหนดโครงสร้าง การตัดสินใจด้านการนำไปใช้ และการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำกลับมาใช้ใหม่

การประเมินหลักสูตรตามแบบจำลองซิป (CIPP Model)

แดเนียล สตัฟเฟิลบีม(Stufflebeam,1989) ได้เป็นประธานคณะกรรมการการศึกษา ระดับชาติชุดหนึ่ง ศึกษาเรื่องการประเมินผลในสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า The Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation เขาได้เสนอรูปแบบการประเมินผลเพื่อประเมินโครงการการศึกษาของโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากกฎหมายฉบับที่ออกเมื่อ ค.ศ. 1965 เรียกว่า Elementary and Secondary Education Act, 1965 (ESEA) กฎหมายฉบับนี้ต้องการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนปรับปรุงการศึกษา โดยต้องการประเมินโครงการหรือโปรแกรมต่าง ๆ ในโรงเรียน หลักจากที่เขาได้เสนอรูปแบบการประเมินแบบ CIPP ต่อคณะกรรมการแล้ว คณะกรรมการชุดนี้ก็ได้พัฒนารูปแบบนี้เพิ่มเติมเพื่อให้มีผลในการประเมินโครงการที่เป็นแนวกรรมได้ด้วย

กลุ่มพัฒนารูปแบบประเมินหลักสูตรแบบ CIPP นี้ยึดหลักการที่ว่า การประเมินเป็นกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล 3 อย่าง คือ

1. การบรรยายว่าสิ่งที่ต้องการคำตอบนี้คืออะไร (Delineating)
2. การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งอาจต้องอาศัยเทคนิคทางการวัดผล และสถิติ(Obtaining)

3. การจัดหาข้อมูลให้ผู้ที่จะต้องตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ (Providing)

การประเมินแบบ CIPP ต้องหาข้อมูล 4 อย่าง คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตร (Context) ซึ่งช่วยส่งเสริมการตั้งจุดประสงค์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวป้อน (Input) ซึ่งช่วยการตัดสินใจในเรื่องของการออกแบบ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ (Process) ซึ่งช่วยการตัดสินใจในเรื่องกระบวนการและการปฏิบัติ

4. ข้อมูลเกี่ยวกับผลของโครงการ (Product) จะช่วยการพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปรับปรุง หรือยุติโครงการ (เสริมศรี ไชยศรี, 2528.)

โดยการประเมินองค์ประกอบ 4 ประการ แบบจำลองซิป (CIPP ย่อมาจากคำว่า Context, Input, Process และ Product) ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context) เป็นการประเมินจุดมุ่งหมายตรวจสอบปัญหา ความต้องการที่จำเป็นจะต้องมีโครงการนั้น ดูสภาพความต้องการของชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นสถานะแวดล้อมพื้นฐานในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการเป็นการตรวจสอบนโยบาย ระเบียบกฎเกณฑ์และข้อจำกัดต่าง ๆ ดังนั้นการประเมินสภาพแวดล้อม จึงมุ่งเน้นที่ว่าสิ่งที่ระบุไว้ในโครงการยังไม่มีจึงควรจัดทำโครงการจุดประสงค์ข้อใดที่น่าสนใจ ชุมชนแวดล้อมยอมรับและสนับสนุนทั้งมีโอกาสที่ประสบผลสำเร็จมากที่สุด ดังนั้นการประเมินขั้นนี้ถ้าจุดประสงค์ใด กิจกรรมใดไม่เหมาะสมก็จะยกเลิกไป

2. ประเมินปัจจัย หรือทรัพยากร (Input) เป็นการประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในโครงการไม่ว่าจะเป็นเงิน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ดำเนินการ อาคารสถานที่ ตลอดจนบุคลากร การประเมินทรัพยากรนั้นจะประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพว่ามีขีดจำกัดอยู่ในระดับใด มีความพร้อมที่จะทำให้โครงการบรรลุผลสำเร็จตามโครงการหรือไม่ ถ้าดำเนินโครงการไปตามแผนแล้วจะทำให้มีอุปสรรคหรือปัญหาอย่างอย่างไรหรือไม่

3. ประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เป็นการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแผน ปรับปรุงการปฏิบัติการว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ ผู้ปฏิบัติการดำเนินการตามแผนมาน้อยเพียงใด การประเมินกระบวนการจะช่วยให้ผู้ดำเนินโครงการ ได้เห็นความก้าวหน้าของงานว่ามีมากน้อยเพียงใดควรปรับปรุงสิ่งใดบ้าง เป็นการตรวจสอบเทคนิควิธีการใช้งบประมาณ ใช้บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนประเมินพฤติกรรมการทำงาน สิ่งที่จะช่วยในการพิจารณาประกอบในการประเมินกระบวนการนั้นมี 4 ประการคือ

- 3.1 โครงการได้รับการยอมรับหรือไม่
- 3.2 การฝึกอบรมบุคคลกรก่อนดำเนินการ
- 3.3 วัสดุอุปกรณ์พร้อมและใช้การได้ดี
- 3.4 มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่เพียงใด

การประเมินกระบวนการจึงช่วยในการตัดสินใจปรับปรุงแผนและปรับปรุงกาปฏิบัติงาน

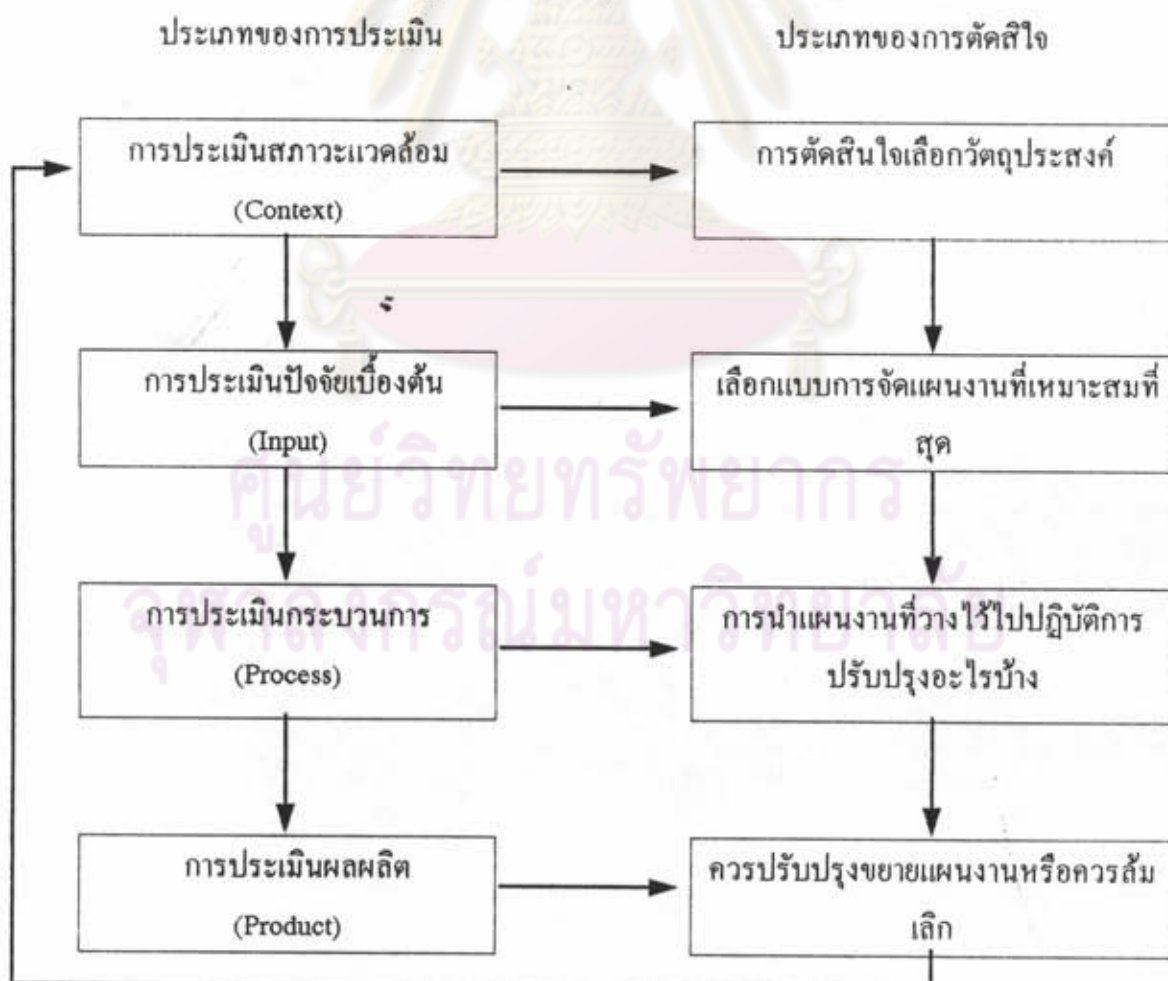
4. การประเมินผลผลิต (Product) เป็นการประเมินผลที่ได้รับจากโครงการโดยตรง

หลังจากที่สิ้นสุดโครงการแล้ว โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อนำผลไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่อไป หรือปรับปรุงขยายงานหรือยกเลิก ยุติโครงการนั้นในการประเมินผลผลิตนี้สิ่งที่จะช่วยในการพิจารณาประกอบการประเมินมี 4 ประการคือ

- 4.1 ตรงตามจุดประสงค์
- 4.2 มีคุณภาพและปริมาณสูงกว่าที่เคยทำ
- 4.3 ได้ผลคุ้มหรือไม่ในระยะยาว
- 4.4 ผู้เรียนได้รับสิ่งใดบ้างจากโครงการ

รูปแบบ CIPP Model นี้เหมาะสำหรับผู้บริหารที่จะใช้ประเมินโครงการเมื่อต้องการทราบข้อมูลทั้งระบบ ถ้าจะมองในลักษณะ Formative ก็จะประเมินตั้งแต่ก่อนจะเริ่มกิจกรรม ปฏิบัติระหว่างดำเนินกิจกรรมและดูผลผลิตที่ออกมา (สมประสงค์ ปิ่นจินดา, 2526:46-48)

แผนภูมิการประเมินรูปแบบ CIPP Model

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529.) กล่าวว่า จากแนวความคิดของ สตีฟเฟิลปิมได้อธิบายความหมายของแต่ละส่วนในคำนิยามดังนี้

1. กระบวนการ (Process) ได้แก่ กิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะต่อเนื่อง และเป็นวงจร ซึ่งรวมวิธีการต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ตลอดจนถึงเกี่ยวข้องกับขั้นตอนและปฏิบัติจำนวนหนึ่ง
  2. การแจกแจง (Delineating) ได้แก่ การเน้นข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นที่บริการโดยการประเมินผลตามขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การกำหนดให้เฉพาะลงไป การนิยาม และการอธิบาย (Explicating)
  3. การได้รับ (Obtaining) ได้แก่ การทำให้ทุกอย่างมีพร้อมมูลโดยทางกระบวนการ เช่น การรวบรวม การจัดระบบ การวิเคราะห์ และโดยทางวิธีการที่เป็นทางการ เช่น สถิติและการวัดผล
  4. การให้ (Providing) ได้แก่ การทำให้เข้ากันได้ในระบบ หรือระบบย่อยที่สามารถสนองความต้องการ หรือวัตถุประสงค์ของการประเมินได้ดีที่สุด
  5. เป็นประโยชน์ (Useful) ได้แก่ ความเหมาะสมกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งพัฒนามาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประเมินผลและผู้ถูกประเมิน
  6. ข่าวสารข้อมูล (Information) ได้แก่ ข้อมูลเชิงพรรณนา หรือเชิงตีความที่เกี่ยวกับสาระด้านต่าง ๆ (ทั้งที่มองเห็นได้และมองไม่เห็น) รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกัน
  7. การพิจารณา (Judging) ได้แก่ การกำหนดน้ำหนักให้แก่กรอบค่านิยม (Value Framework) เฉพาะอย่างเกณฑ์ที่ได้มาจากกรอบค่านิยมและข่าวสารข้อมูลที่สัมพันธ์กับสาระแต่ละอย่างที่ถูกพิจารณา
  8. ทางเลือกของการตัดสินใจ (Decision Alternatives) ได้แก่ ชุดของการเลือกตอบสนองต่อปัญหาการตัดสินใจเฉพาะอย่าง
- การตัดสินใจ 4 ประเภท ซึ่งได้แก่ การวางแผน การกำหนดโครงสร้าง การนำไปใช้ และการนำมาใช้ใหม่ (Recycling) จะพบว่า การตัดสินใจทางการวางแผนจะตามหลักการประเมินบริบท การตัดสินใจด้านการกำหนดโครงสร้างตามหลักการประเมินผลตัวป้อน การตัดสินใจด้านการนำไปใช้ตามหลักการประเมินผลกระบวนการ และการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำมาใช้ใหม่ตามหลักการประเมินผลผลิต ตามทัศนะของคณะกรรมการของ ฟาย เดลตา แคลปป์ การตัดสินใจเกิดขึ้นได้ใน 4 ลักษณะเหตุการณ์ ดังนี้
1. การเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ที่มาจากการมีข่าวสารข้อมูลเป็นจำนวนมาก
  2. การเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ที่มาจากการมีข่าวสารข้อมูลจำนวนน้อย

3. การเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ที่มาจากการมีข่าวสารข้อมูลจำนวนมาก

4. การเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ที่มาจากการมีข่าวสารข้อมูลจำนวนน้อย

การเปลี่ยนแปลงสี่ชนิด ในเงื่อนไขเหล่านี้ การเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ประเภทจะแสดงผลออกมาใน 4 ลักษณะ คือ นีโอโมบิลิสติก (Neomobilistic) อินครีเมนทอล (Incremental) โฮมีโอสแตติก (Homeostatic) และเมตามอร์ฟิก (Metamorphic)

1. การเปลี่ยนแปลงแบบนีโอโมบิลิสติก เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีการแสวงหาการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่บนพื้นฐานของการมีข้อมูลในระดับที่ต่ำ การเปลี่ยนแปลงแบบนี้เป็นคำตอบในเชิงนวัตกรรมที่อาศัยหลักฐานข้อมูลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การเปลี่ยนแปลงแบบอินครีเมนทอล ได้แก่ อนุกรมหรือชุดของการเปลี่ยนแปลงเล็กๆ น้อย ๆ ที่อาศัยข้อมูลในระดับต่ำหรือเพียงเล็กน้อย

3. การเปลี่ยนแปลงแบบโฮมีโอสแตติก ซึ่งมีลักษณะเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับวงการการศึกษาได้แก่การเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาศัยข้อมูลในระดับสูง

4. การเปลี่ยนแปลงแบบเมตามอร์ฟิก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงใหญ่ ๆ ที่อาศัยข้อมูลในระดับสูง การเปลี่ยนแปลงประเภทนี้ไม่ค่อยจะเกิดขึ้น จึงไม่มีปรากฏในรูปแบบของ CIPP

รูปแบบเป็นตัวกำหนดขั้นตอนของการประเมินผล และการตัดสินใจจากการประเมินบริบทไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำมาใช้ใหม่ (Recycling) คณะกรรมการได้เพิ่มเติมรูปแบบด้วยห่วงเล็ก ๆ ที่มองดูเหมือนหลอดไฟฟ้านกรอบการประเมินผล เพื่อชี้ให้เห็นว่ากระบวนการทั่ว ๆ ไปของการแจกแจง การได้รับและการให้ข่าวสารข้อมูลมีลักษณะเป็นเชิงการนำมาใช้ใหม่ และนำไปประยุกต์ได้กับการประเมินผลแต่ละประเภท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

งานวิจัยภายในประเทศ

ขวัญใจ มณีวงษ์ (2533:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร ศึกษา ศาสตร์บัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน การวัดและ

ประเมินผล และผลิตผลของหลักสูตร โดยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 187 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 166 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ตามแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาวิชา ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ด้านการวัดและการประเมินผล นักศึกษาและบัณฑิต เห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับน้อย และอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต เห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จจากหลักสูตรนี้ มีคุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก

ศุภนิศย์ ทรงสัจย์ (2533:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ.2529 สาขาวิชาเอกการรักษาคความปลอดภัย กรมพลศึกษา พบว่า ความมุ่งหมายในภาพรวมของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก แต่ในภาพเฉพาะของสาขาวิชาเอกการรักษาคความปลอดภัยมีความสอดคล้องค่อนข้างน้อย และความสอดคล้องภายในหลักสูตร พบว่า มีความชัดเจนของภาษาและสามารถนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และมีการระบุถึงความเป็นผู้รักษาคความปลอดภัยที่ดีค่อนข้างมาก ในเรื่องโครงสร้างของหลักสูตรส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดี เนื้อหารายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมีความน่าสนใจและทันสมัยแต่ยังคงมีความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาค่อนข้างมาก เนื้อหารายวิชาส่วนใหญ่มีประโยชน์และจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ

ปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาปริมาณอาจารย์กับรายวิชา และทัศนคติความประทับใจในการสอนตามหลักสูตรนี้ค่อนข้างน้อยในด้านนักศึกษานั้น พื้นความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในความก้าวหน้าในการศึกษามีค่อนข้างน้อย ในเรื่องส่วนประกอบที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีความเพียงพอค่อนข้างน้อย คุณภาพค่อนข้างต่ำ แต่การใช้บริการสะดวกค่อนข้างมาก

กระบวนการผลิต พบว่า การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล มีความเหมาะสมค่อนข้างมาก ยกเว้นการใช้สื่อการสอน เอกสารตำรา และความน่าสนใจของวัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศในการเรียนภาคทฤษฎี แบบทดสอบต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล และการปรับปรุงวิธีการสอนของอาจารย์ มีความเหมาะสมค่อนข้างน้อย

ผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง พ.ศ.2529 สาขาวิชาเอกการรักษาความปลอดภัย มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพ ตรงตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างมาก

ทินกร บัวพลู (2535:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิวัฒนาการหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ตั้งแต่พุทธศักราช 2511 ถึง 2533 อันได้แก่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านโครงสร้างหลักสูตรวัตถุประสงค์หลักสูตร และการเรียนการสอน เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เอกสาร โดยนำเอกสารชั้นต้นและชั้นรองที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 แห่ง มาทำการวิเคราะห์ รวมทั้งสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่าวิวัฒนาการทางด้านโครงสร้างหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีลักษณะคล้ายกัน คือ ให้ความสำคัญต่อวิชาเฉพาะทางศิลปะมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนของมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ความสำคัญกับวิชาเฉพาะทางศิลปะน้อยลง

ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 3 สถาบันมีวิวัฒนาการคล้ายกัน คือ ในช่วงแรกของการเปิดหลักสูตร มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากขาดครูศิลปศึกษาทั้งปริมาณและคุณภาพ ในช่วงหลังเพิ่มเป้าหมายทางการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ แต่ยังคงวัตถุประสงค์ด้านการผลิตครูศิลปศึกษาสำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ยังเพิ่มเป้าหมายในเรื่องการศึกษาต่อในอนาคต นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยังได้เน้นการพัฒนาทางด้านความรู้ศึกษาซึ่ง และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม

ทางการเรียนการสอน ในส่วนเนื้อหาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนมหาวิทยาลัยขอนแก่นยังอยู่ในระยะเริ่มแรกของการเปิดหลักสูตร จึงมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ในส่วนของระเบียบ การเรียนการสอนและการประเมินผล มีการปรับปรุงให้ชัดเจนครอบคลุมตามการขยายตัวของสถาบัน ส่วนวิธีการสอน มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย ในส่วนของสิ่งสนับสนุนหลักสูตร มีการบริการที่เหมาะสมมากขึ้น เครื่องมือ สื่อทัศนูปกรณ์ทันสมัยขึ้น เอกสารและหนังสือมีอัตราการเพิ่มค่อนข้างสม่ำเสมอ

สมสมร เทพนาโสมนัส (2531:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พุทธศักราช 2527 ของสถาบัน

เทคโนโลยีราชวมงคล โดยใช้แบบจำลองซิป (CIPP Model) กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ อาจารย์ที่ทำการสอนสาขาศึกษาศาสตร์ จำนวน 165 คน นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาศึกษาศาสตร์ จำนวน 203 คน ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตทั่วไป 314 คน นายจ้างของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงานอยู่ 65 คน อาจารย์ที่ปรึกษาที่รับผิดชอบดูแลผู้สำเร็จการศึกษาที่ไปศึกษาต่อ จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การประเมินบริบทพบว่า การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก และมีความชัดเจนของภาษาและสามารถนำไปปฏิบัติได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และระบุถึงความเป็นนักศึกษาศาสตร์ที่คิดค่อนข้างมาก โครงสร้างของหลักสูตรเกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตรายวิชา ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมเนื้อหาของหลักสูตรมีความน่าสนใจ ความทันสมัย แต่ยังคงมีความซ้ำซ้อนค่อนข้างมาก ปริมาณเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต และเนื้อหารายวิชาส่วนใหญ่มีประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพค่อนข้างมาก

2. ปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาเขต ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ค่อนข้างมาก ยกเว้นส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีความเพียงพอค่อนข้างน้อย คุณภาพค่อนข้างต่ำ และมีความสะดวกในการใช้บริการค่อนข้างน้อย

3. กระบวนการผลิต การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยทั่วไปมีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ยกเว้น บรรยากาศการเรียนภาคทฤษฎี การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล และการปรับปรุงการสอนของอาจารย์มีความเหมาะสมค่อนข้างน้อย

4. ผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ทั่วไป มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะด้านวิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรค่อนข้างมาก

อรุณ วิวัฒน์ปฐมที (2527:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิชาเอกคนตรีศึกษาในวิทยาลัยครู โดยใช้แบบจำลองซิป ศึกษาข้อมูลจากประชากร คือ อาจารย์วิทยาลัยครูอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาบัณฑิต พบว่า ความมุ่งหมายของหลักสูตรส่วนใหญ่มีความเหมาะสม โครงสร้างเนื้อหาสาระเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ คนตรีตะวันตกมากกว่าคนตรีไทย จำนวนหน่วยกิตคนตรีปฏิบัติมีน้อยเกินไป เนื้อหาส่วนใหญ่เหมาะสม

ปัจจัยเบื้องต้นสำหรับหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร อาจารย์ผู้สอนมีวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์สัดส่วนมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย จำนวนอาจารย์ไม่เพียงพอ อุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่พร้อมเท่าที่ควร ส่วนนักศึกษามีความเหมาะสมปานกลาง กระบวนการของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร นักศึกษาคำเนินการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีลักษณะเป็นผู้รับชกถาม และแสดงความคิดเห็นน้อย กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสม นักศึกษาได้รับผลสัมฤทธิ์จากกระบวนการเรียนการสอนด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยน้อย การประเมินผลตีผลพบว่า บัณฑิตวิชาเอกคนตรีศึกษามีคุณสมบัติเป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างน้อย

งานวิจัยในต่างประเทศ

เซฟเฟอร์ (Schaefer 1961:3106) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรการฝึกหัดครูของวิทยาลัยพาร์สัน เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูในวิทยาลัยให้ดีขึ้น โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 266 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าว จำนวน 56 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ทั้งผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่มีความพอใจในหน้าที่การงานและการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา
2. วิทยาลัยให้บริการไม่เพียงพอในเรื่อง บริการให้คำปรึกษาหารือห้องปฏิบัติการสำหรับการอ่าน บริการด้านสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การพักผ่อนหย่อนใจ การปฐมนิเทศ โสตทัศนวัสดุและห้องปฏิบัติการหลักสูตร
3. ผู้สำเร็จการศึกษาพอใจในความรู้พื้นฐานของตน และเห็นว่าได้รับการเตรียมตัวทางวิชาเอก เพียงพอแล้ว และเห็นว่า การฝึกหัดการใช้อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ต้องการให้มีรายวิชาพิเศษเพิ่มเติมอีกในแต่ละสาขา

4. การฝึกสอนควรให้นิสิต อาจารย์นิเทศก์ของวิทยาลัยและอาจารย์ที่เลี้ยงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกว่าที่เป็นอยู่ ควรใช้เวลาฝึกสอนเต็มเวลา และให้มีการนิเทศการฝึกสอนมากขึ้น

เทลเลอร์ (Tyler, 1963) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษาในวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐโอคลาโฮมา โดยสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 125 คน และครูใหญ่โรงเรียนที่ผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้ทำการสอน จำนวน 75 คน ผลการวิจัยพบว่า

ผู้สำเร็จการศึกษาและครูใหญ่มีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ ด้านวิชาเฉพาะ ควรเพิ่มเติมเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ และเพิ่มรายวิชา วิธีการสอนวิชาเฉพาะด้วย ด้านวิชาการศึกษา ควร

ปรับปรุงเพื่อให้สามารถนำไปใช้กับสถานการณ์จริงในห้องเรียน โดยการเพิ่มเนื้อหาบางส่วน และตัดเนื้อหาบางส่วนที่ไม่เหมาะสมหรือซ้ำซ้อนกับรายวิชาอื่นออกไป ด้านวิชาสามัญทั่วไป ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในวิชาที่สนใจ การบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาหารือการบริหารห้องสมุดและการเตรียมตัวเพื่อทำวิจัยอยู่ในชั้นพอใจ

กรัช และ คอสติน (Grush and Costin, 1975) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง A student as Consumer of teaching process มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างประชากร คือ นักศึกษาในมหาวิทยาลัย คิลลินนอยส์ จำนวน 1,378 คน วิธีดำเนินการวิจัยโดยให้นักศึกษาทำแบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกของครู ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกของครู ในตอนต้นภาคเรียนและตอนปลายภาคเรียนแล้วทำแบบประเมินพฤติกรรมครู ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู มีความสัมพันธ์กับการประเมินทักษะและพฤติกรรมของครูและพบว่าตามความคิดเห็นของนักศึกษา ลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ คือ การเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้หน้าที่ขยันขันแข็ง มีความสามารถและความกระตือรือร้นในด้านการเรียนการสอนมีข้อสัจยสุจริต นำไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักศึกษาเสมอ เป็นคนใจกว้างเอาใจนักศึกษาได้ดี ควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนชี้แจงวัตถุประสงค์แล้วเปิดโอกาสให้การอภิปรายถกเถียงในชั้นเรียน สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ สนับสนุนและกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นให้ความรู้แก่นักเรียนได้ทันต่อเหตุการณ์และเป็นความรู้ใหม่ ๆ และเป็นคนมีอารมณ์ขัน

Wozniak (1990) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Predictors of Outstanding teacher of the art (arts teachers) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของครูศิลปะที่มีความสามารถในการสอนศิลปะ คนตรี ทัศนศิลป์ ดนตรี และภาพยนตร์ จากทั้ง 5 เมืองในเขตพื้นที่รัฐวิลคอนซิน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและนักเรียน วิธีการดำเนินการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตการสอน และสัมภาษณ์ผู้บริหารและนักเรียน และนำมาวิเคราะห์โดยใช้โครงสร้างของเมดลีย์ (Medley) ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ของคูิ บุคลิกภาพ การฝึกอบรมและบุคลิกลักษณะพิเศษ ส่วนใหญ่การศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 3.17 ถึง 3.79 มีอายุระหว่าง 35 ถึง 56 ปี มีประสบการณ์ด้านการสอน 10 ถึง 35 ปี มีความรู้เรื่องการรับรู้ทางด้านสุนทรียศาสตร์ การวิเคราะห์ความรู้เนื้อหาในรูปแบบของศิลปะ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถในการสอนทางด้านปฏิบัติงานหรือการผลิตผลงานนักเรียน นักเรียนที่ประสบความสำเร็จทางการเรียนศิลปะรวมทั้งส่วนประกอบอื่น ๆ ซึ่งกำหนดเป็นตัวประสานการสอน นักวิชาการทางศิลปะและศิลปศึกษาได้เปรียบเทียบว่า 75% ของศิลปินกำหนดความเป็นของการสอนได้ และได้ให้ความสนใจกับการสอน

Amster (1989) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Personality Characteristics of College art instructors in seven midwestern states โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อการศึกษาของเขตและเปรียบเทียบคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนศิลปะในวิทยาลัย และการเปรียบเทียบการสอนและงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ศิลปะในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย โดยการให้อาจารย์ศิลปะวิทยาลัยจำนวน 107 คน ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์ 16 ลักษณะ และเปรียบเทียบการสอนโดยอาจารย์ศิลปะวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในรัฐตะวันตกกลาง 7 รัฐ ชาย จำนวน 54 คน และหญิง 44 คน เปรียบเทียบของเขตของการสอน 4 อย่าง คือ สหุติโอ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ศิลปศึกษา การออกแบบ และศิลปะการประดิษฐ์

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบผลของเพศของอาจารย์ผู้สอนศิลปะในกลุ่ม 4 กลุ่ม วิชามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการศึกษาบุคลิกลักษณะอาจารย์ 16 ลักษณะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง 6 อย่างของอาจารย์ศิลปะไม่มีความแตกต่างกันภายในกลุ่ม

เควิด แอนดริว (David Andrew, 1992) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบโปรแกรม ศิลปศึกษาสำหรับวิทยาลัยวิลเลียม เบปทิสต์ The development of a model education program for Williams Baptist College (Arkansas) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแผนงานแม่แบบ การ จัดโปรแกรมการเรียนศิลปศึกษา ตัวอย่างประชากร คือ นักศึกษาในหลักสูตรศิลปศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ.1983-1990 วิธีดำเนินการวิจัยโดยกำหนดขอบเขตไว้ 5 ประการคือ

1. ศึกษาจากข้อมูลและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาจากนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรศิลปศึกษาตั้งแต่ปี 1983-1990
3. ศึกษาจากวิชาศิลปะพื้นฐานเบื้องต้น
4. ศึกษาจากวุฒิการศึกษา และระดับการศึกษา
5. แนวปฏิบัติในการจัดระบบที่เกี่ยวกับวิชาศิลปศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ทิศทางการพัฒนาโดยยึดภาคปฏิบัติเป็นหลัก ในด้านความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกของแต่ละคนจะมีอิทธิพลจากภายนอกมาเกี่ยวข้อง ระบบการสอนศิลปศึกษา ส่วนมากก็ยังคงยึดติดการแสดงออกทางด้านความคิดของตนเองเป็นหลัก

สรุปผลการวิจัย

1. ให้ครูสอนศิลปะที่สอนอยู่ทำการสอนต่อไป
2. นักศึกษาให้ความสนใจกับโปรแกรมศิลป์ว่ามีความเหมาะสม

3 โปรแกรมจะเน้นการสอนความรู้ทางทฤษฎีเป็นหลัก แต่จะรวมถึงการให้ความรู้ในด้านระเบียบวินัยไปควบคู่กับโปรแกรมการพัฒนาของโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลหลักสูตร สาขาการออกแบบตกแต่งภายใน จะเห็นได้ว่า

การประเมินบริบทพบว่า การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอก และมีความชัดเจนของภาษา และสามารถนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับสังคมและผู้ใช้เรียน ตามที่การระบุถึง

การประเมินปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์และนักศึกษา และอุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่าบุคลิกลักษณะของครูที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความขยัน มีความสามารถ กระตือรือร้น ตลอดจนให้คำปรึกษาที่ดี เป็นส่วนที่สนับสนุนหลักสูตร เป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน จะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความพร้อมหรือไม่พร้อมได้เด่นชัดมากที่สุด ดังเช่นวิชาทางด้านศิลปะปฏิบัติ เกิดปัญหาความไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผลของการเรียนการสอนก็ไม่สัมฤทธิ์ผล

การประเมินกระบวนการเรียนการสอน พบว่าการจัดการเรียนการสอนการบริหารและการบริการ พบปัญหาในด้านนี้แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นผลที่ต้องดำเนินการต่อไปหรือต้องปรับปรุงในด้านนี้มาก

การประเมินผลผลิต ผู้ที่สำเร็จการศึกษา พบว่ามีลักษณะทั่วไป และลักษณะทางวิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตร และยังมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรที่ดี

การประเมินหลักสูตรเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงหรือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในขั้นต่อไป ดังที่ สตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และคณะ อังโน ทิศนา แคมมณี (2524) ได้ให้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรว่า การประเมินผลหลักสูตร คือกระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกอื่นที่ดีกว่าของเดิม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย